

4. Aktionsforskning i Sverige

Ilse Hakvoort, Ann-Katrin Swärd & Kajsa Svensson

Göteborgs universitet har varit projektpartner och ansvarig koordinator i ERASMUS+ strategiskt partnership projektet *Learning Communities for Peace* (LCP). Som projektpartner var de ansvarig för genomförande av projektet i Sverige. Särskilt har medarbetare från institutionen för pedagogik och specialpedagogik arbetat i detta projekt. Teamet bestod utav tre personer. Göteborgs universitet är Sveriges näst största universitet, har staten som huvudman och är även statligt finansierat. Internationella samarbeten är högt prioriterat och medarbetare som vill delta i ett Erasmus+ strategiskt partnership-projekt får administrativt och ekonomiskt stöd.

Vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik arbetar ett antal medarbetare med spetskompetens i konflikthantering i skolan. De undervisar i detta ämne på lärarprogram och i fortbildningskurser för yrkesverksamma lärare. Sedan ägnar de sig även åt forskningsfrågor inom ämnesområdet konflikthantering i skolan. Några i projektteamet är även mycket kunniga i att undervisa om interkulturalitet, normkritik, fredsutbildning, mobbning och specialpedagogik. Dessutom finns en väletablerad forskargrupp som har aktionsforskning och skolutveckling som sitt fokus vid institutionen.

4.1. Forskningskontext

I detta avsnitt beskrivs den svenska forskningskontexten och utbildningssystemet i allmänhet, och mer konkret beskrivs kontexten för den samarbetande pilotskolan. Innehållet är baserat på kontextanalyser som genomfördes under de första månaderna av vårt samarbete med den svenska pilotskolan, kompletterat med information som samlats in under aktionsforskningen samt allmän information om utbildningssystemet i Sverige.

Allmän information om det svenska utbildningssystemet

Sverige erbjuder gratis utbildning (förskoleklass, grundskola, gymnasieutbildning och universitet/högskola) för sina medborgare. Utbildningsdepartementet har inrättat två statliga myndigheter, Skolverket och Skolinspektionen, som ansvarar för att utbildningen är tillgänglig för alla barn, att kvaliteten på den utbildning som tillhandahålls är lika över hela landet och att rätt förutsättningar för barns utveckling och lärande ges.

Svenska skolor följer ett nationellt målstyrt system men med en hög grad av lokalt ansvar. Riksdag och regering utarbetar de övergripande nationella målen för skollagen samt för läroplaner och kursplaner för förskola, förskoleklasser, grundskola, gymnasieutbildning och fritidshem. Således är det regeringen som beslutar om regler, värderingar, mål, övergripande inlärningsresultat, kursplaner och läroplaner.

Kommunerna ansvarar för att driva skolorna, besluta hur statliga bidrag ska fördelas mellan skolorna i kommunen och är arbetsgivare för personalen på skolan. I sitt arbete måste de följa nationella styrdokument. I den kommun där den svenska pilotskolan ligger, ansvarar Barn- och ungdomsförvaltningen för att implementera utbildningspolitiken. Förvaltningschefen vid denna förvaltning är direkt anställd av kommunens politiker (som alltid är demokratiskt valda). Under sig har förvaltningschefen flera tjänstemän. Rektorn rapporterar till verksamhetschefen för grundskolan på Barn- och ungdomskontoret.

Samtliga svenska skolor kan ses som autonoma enheter och varje kommun ansvarar för att övervaka att skolorna följer styrdokumentet, samt tillhandahåller de ekonomiska resurser skolorna behöver. Skolinspektionen, som är en statlig myndighet, genomför slumpmässiga kontroller genom att besöka, observera och intervjuar personal samt att kontrollera lärarnas och rektorernas skriftliga dokumentation gällande elevernas prestationer och andra frågor som rör lärarnas arbete och ansvar.

Ibland kan det verka som om skolorna är underkastade strikt kontroll men så är inte fallet. Alla skolor är mer eller mindre autonoma enheter och kan därför själva fatta många pedagogiska och didaktiska beslut. Alla lärare kan också bestämma om de vill delta i olika forskningsprojekt eller projekt som LCP. Ingen kan tvinga dem att delta. Om universitetet vill inleda ett samarbete med en skola behöver de bara kontakta rektorn och lärare på skolan. De kan svara nej eller ja. Om svaret är nej har de möjlighet att söka efter en annan skola som är intresserad av att samarbeta med aktörer utanför skolan. Inom skolan samarbetar lärarna ofta i lärarlag. Den första skolan vi frågade svarade nej till vår förfrågan att delta i LCP-projektet, eftersom de redan var involverade i ett annat projekt. Den andra skolan vi frågade var intresserad av att arbeta med oss i detta internationella europeiska projekt.

Systematiskt kvalitetsarbete

De svenska skolorna måste arbeta systematiskt med att upprätthålla en hög och jämförbar kvalitet. Detta kvalitetsarbete måste fokusera på att uppfylla de nationella utbildningsmålen. Statliga myndigheter som Skolverket och Skolinspektionen ger allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete. Resultatet av detta arbete följs upp, analyseras och utvärderas och ska vara grundat på vetenskapliga studier och/eller beprövad erfarenhet. Det är också viktigt att ta hänsyn till aktuell forskning när man planerar och prioriterar utvecklingsinitiativ.

Att alla är delaktiga är fundamentalt för detta kvalitetsarbete. Ledningen för skolan, personalen, eleverna och vårdnadshavare måste bidra med åsikter, synpunkter och dokumentation som gör skolans kvalitet synlig. I slutändan handlar det om att erbjuda alla elever en likvärdig högkvalitativ utbildning oavsett bostadsort, kön och social eller ekonomisk bakgrund. Jämlik utbildning innebär inte att den ska vara uniform eller att alla elever ska få lika stora resurser. Det är FN:s barnkonvention, skollagstiftning och läroplaner som ligger till grund för kvalitetsarbetet när det gäller elevernas delaktighet och inflytande.

Eleverna måste ges möjlighet att delta i skolans kvalitetsarbete. Graden av deltagande och vilken form av deltagande beror på elevens ålder och utvecklingsnivå. Rektorer för förskolan och grundskolan ansvarar för att vårdnadshavare också ges möjlighet att delta i kvalitetsarbetet. Dessutom måste varje förskole- och skolenhet årligen upprätta planer gällande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som beskriver hur arbetet ska bedrivas för att de nationella målen att främja likabehandling och förebyggande av trakasserier och kränkande behandling ska uppnås.

Ettårsplan för att motverka kränkande behandling och en strategi för att dokumentera hur man förebygger och motverkar diskriminering

Enligt skollagen är svenska skolor förpliktigade att upprätta en plan för att motverka kränkande behandling. Fram till 1 januari 2017 förpliktigade diskrimineringslagen skolor även att upprätta ettårsplaner för att förebygga och motverka all form av diskriminering och trakasserier (ofta benämnd "likabehandlingsplanen"). Skolor fick sammanfoga båda planerna till en. Den 1 januari 2017 ändrades dock bestämmelserna i diskrimineringslagen och det formella kravet på en likabehandlingsplan ersattes av kravet att skolorna skulle dokumentera allt arbete de gör i relation till trakasserier och diskriminering och som måste omfatta samtliga sju diskrimineringsgrunder (och inte bara fem som tidigare). Denna lagändring avser trakasserier och diskriminering (som regleras i diskrimineringslagen) och inte kränkande behandling (som regleras i skollagen).

Likväl måste skolorna upprätta ettårsplaner för att motverka kränkande behandling. På pilotskolan som vi samarbetade med finns en sådan plan som beskriver situationen för elevernas välbefinnande. Det är rektorn som är ansvarig för att se till att en plan upprättas, implementeras och utvärderas en gång om året. Varje år formuleras konkreta mål utifrån en undersökning som samlar in information om den aktuella situationen för eleverna på skolan (till exempel om de känner sig trygga och säkra). Dessutom bör identifiering av regler, normer och organisatoriska aspekter som kan marginalisera vissa och inte inkludera andra i en sådan undersökning. Kravet på en årlig undersökning är kopplad till idén att förbättring av skolan måste ha en evidensbaserad och/eller vetenskaplig grund. Skolinspektionen har utvecklat kriterier för att under en skolinspektion fastställa om skolan följer lagen.

I den nu gällande ettårsplanen (2018/2019) fastställde vår pilotskola att all personal på skolan och fritidshemmet måste skapa en miljö där alla kan känna sig trygga och respekterade. Det övergripande målet är att ingen ska utsättas för någon form av kränkande behandling. Det fastslås att personalen ska samarbeta med eleverna kring betydelsen av tre nyckelord: Hänsyn, Ansvar och Gemenskap. Under de första veckorna av läsåret arbetar samtliga lärare med eleverna med de rutiner och regler som måste läras och följas. På fritidshemmet ges eleverna utrymme för att uttrycka sina synpunkter på hur man arbetar med miljön inomhus och utomhus genom fritidsråd. Varje år får eleverna i årskurs två och fem svara på en enkät. Den upprättade planen presenteras och diskuteras med föräldraföreningen och publiceras på skolans webbplats. Eftersom utvärderingen av de konkreta målen och målen för förra årets plan berör skolåret 2017/2018, vilket var under den tid som projektteamet arbetade med skolan i LCP-projektet, presenteras resultaten av utvärderingen nedan (så kallade "data").

Konflikthantering

Kränkning är förbjuden enligt Svensk Skollag (2010:800) och i Diskrimineringslagen (2008:567) står att varje skola ska främja lika rättigheter och likvärdighet samt förbygga våldsamma situationer och motverka trakasserier och diskriminering. Varken i Skollagen eller Diskrimineringslagen används termen konflikt. Lärare och andra vuxna i skolan får alltså inte mycket stöd i hur de ska hantera, lösa eller transformera de dagliga konflikter som de behöver ta hand om i skolan.

Som tur är, har konflikthantering fått uppmärksamhet i lärarutbildningen sedan 2005. Det är regeringen som beslutar om lärarutbildningens mål, direktiv och resursfördelning, och det är Universitetskanslersämbetet (UKÄ) som är ansvarig myndighet för utbildningens kvalitet och målformulering i lärarexamensförordningen. 2011 genomfördes en lärarutbildningsreform och *sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* blev en av åtta obligatoriska kärnkurser i den nya lärarexamen (lärarutbildningen) (Förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen). Därmed behövde universiteten och högskolorna med examensrätt för en eller fler lärarutbildningar utveckla en kurs eller en modul som skulle behandla detta tema. Även om de olika universiteten och högskolorna gav momentet konflikthantering olika längd, innehåll och skilda kvaliteter, ansågs det vara ett steg framåt. Detta för att erbjuda lärarstudenter att utveckla konflikthanteringskunskap och färdigheter i att ta hand om de konflikter som uppstår i klassrummet (från små störmoment till eskalerande konflikter). Det betyder att projektets pilotskola kan ha anställt nyutexaminerade lärare som har fått utbildning i konflikthantering. Personal som hade jobbat längre på skolan hade inte fått en sådan utbildning (om de inte har läst en fristående kurs i konflikthantering).

4.2 Var praktiken ägde rum

Den svenska pilotskolan ligger i ett samhälle med cirka 41 000 invånare - 27 000 i centralorten och 14 000 i de omgivande orterna. Samhället ligger inom pendlingsavstånd från Sveriges näst största stad, Göteborg.

Den utvalda pilotskolan är en kommunal F-6 skola (det finns också privata skolor). Storleken på klasserna varierar mellan 17 och 27. Skolan har cirka 339 elever, 20 lärare, 10 lärare för fritidshem, 10 elevassistenter för elever som behöver extra stöd, en administratör, en vaktmästare, en biträdande rektor och en rektor. Medan skolans rektor anställs av utbildningsförvaltningen, ansvarar rektor själv för att intervjua personal till skolan innan utbildningsförvaltningen uppmanas att anställa dem. Vi diskuterade LCP-projektet med rektorn under april-oktober 2017; biträdande rektorn (sedan tidigare en av delegaterna i LCP:s pilotskolteam) blev sedermera rektor i november 2017. Skolan har tillgång till ett elevhälsoteam som anställs av kommunen centralt - bestående av en specialpedagog, kurator, skolsköterska och psykolog. Städpersonal och personal som ansvarar för varma måltider under lunchtid är anställda av organisationer som är kontrakterade för att tillhandahålla dessa tjänster.

Cirka 70 % av de 339 eleverna har föräldrar med svenska rötter, och 30 % har en eller två föräldrar födda i Syrien, Irak, Somalia, Eritrea, Albanien, Nederländerna eller England. 25 % av eleverna är flickor och 75 % är pojkar. När det gäller ekonomisk bakgrund är variationen stor i elevernas familjer, från socialt och ekonomiskt missgynnade till högre socioekonomisk standard. (Det är intressant att notera att de flesta familjer med låg socioekonomisk standard bor på ena sidan av en gata och de flesta med hög socioekonomisk standard på andra sidan.) De flesta elever bor på gångavstånd från skolan.

De flesta skolor i Sverige startar kl. 08 och avslutar sina verksamheter mellan kl 13 och 15 (de yngre elever, F-3, slutar ofta vid kl 13; och de äldre, 4-6, mellan kl. 14 och 15). Vårdnadshavare kan anmäla sina barn till fritidshemmet innan skolan börjar, från kl 06, och efter skolans slut, från när de slutar fram till 18:30. Skolan och fritidshemmet använder samma lokaler (och rektor är ansvarig för alla lärare – klasslärare och fritidspedagoger/grundlärare med inriktning fritidshem som har ett antal uppgifter som stödjer skolverksamheter).

Skolan har en relativt aktiv föräldraförening, även om inte alla föräldrar anses vara representerade i föreningsstyrelsen.

Skolgården är stor och komplex att överblicka eftersom den sprider ut sig runtom hela skolbyggnaden. Därmed är det inte lätt för en ensam lärare att ha uppsikt på allt som händer på de olika delarna av gården och på andra sida om skolbyggnaden.

4.3 Stöd för arbetsklimat och aktionsforskning

4.3.1 Teamet från institutionen för pedagogik och specialpedagogik (IPS), Göteborgs universitet

Alla tre medarbetare från det svenska teamet hade hört om, och några hade läst om, aktionsforskning men ingen hade själv genomfört ett aktionsforskningsprojekt. Två av teamets medlemmar är forskare med ca 30-35 års forskningserfarenhet. De har genomfört olika forskningsprojekt utifrån andra kvalitativa forskningsansatser. Dessutom, finns det kompetens i att ha arbetat i och med grundskolor i många år (ca 30 år) och stor kompetens i att arbeta med konflikthantering i praktiken. Vid IPS har vi även tillgång till en forskarmiljö som är specialiserade på aktionsforskning och skolutveckling.

Det svenska teamet bestod utav:

- Kajsa Svensson: adjungerad lärare i pedagogik, dramapedagog och lärarutbildare med speciell kompetens i interkulturalitet och konflikthantering.
- Ilse Hakvoort: docent i pedagogik, forskare och lärarutbildare med speciell kompetens i konflikthantering i skolan och intresse i värdegrundsfrågor, barns rättigheter och kränkande behandling.
- Ann-Katrin Swärd: universitetslektor i specialpedagogik, forskare och lärarutbildare med speciell kompetens i specialpedagogik samt kränkande behandling och mobbningsfrågor.

Vid några tillfällen har vi arbetat med en extern konsult, Bernard LeRoux, som har spetskompetens i att arbeta med dialog vid komplexa frågor, konflikthantering, transformativ medling och storgruppsprocesser för konfliktsamtal.

4.3.2 Den svenska pilotskolan

Pilotskolan var helt ny för teamet vid Göteborgs universitet, vilket innebar att vi behövde lära känna dem. I mars och april 2016 höll vi två introduktionsmöten med den dåvarande rektorn. Det fanns två syften med introduktionsmötena. För det första att ta reda på om rektorn och skolan var intresserade av att delta och för det andra att börja med en kontextanalys. Rektorn informerade skolans personal om sitt intresse att delta i LCP-projektet och de fördelar hon kunde se för skolan och förankrade det hos personalen. Eftersom fyra delegater från skolan skulle delta i workshopen i Zadar i Kroatien, ombads personalen att lämna in ett motivationsbrev om de ville representera skolan, delta i workshopen och ingå i gruppen med delegaterna från skolan. Nio motivationsbrev lämnades in av vilka rektorn valde ut tre. Den fjärde personen blev vice rektorn eftersom hon ingår i skolans ledningsteam.

När vi skrev kontextanalysen reflekterade vi tillsammans med skolan över möjliga intressenter i det omliggande samhället för att samverka i projektet, till exempel:

- Högstadiet i närområdet eftersom många av skolans elever söker sig dit efter 6:an
- Kommun: verksamhetsschefen vid barn- och ungdomskontoret
- Kommun: de tjänsteman som ansvarar för grundskoleutbildning
- Hälsoteam
- Föräldraföreningen
- Socialarbetare vid socialtjänstkontoret, som ger stöd när elever och deras familjer behöver
- Barn- och ungdomspsykiolog
- Organisationer för fritidsaktiviteter (t.ex. handboll, fotboll)
- Kyrkan
- Olika professioner som är involverade i frågor som droger, alkohol

4.3.3 Leda aktionsforskningsprocessen

För att uppdatera projektpartnerernas kunskaper om aktionsforskning gavs korta introduktioner om aktionsforskning och deltagande forskningsdesign under Joint Staff Training Week i Antwerpen (jan/feb 2017). Under denna vecka utbytte deltagarna, tre från varje projektpartner, dessutom idéer om kunskap och kompetens om aktionsforskning och relaterade forskningsmetoder.

För att informera pilotskolorna om LCP-projektet, aktionsforskningsprocessen, 'impact evaluation' (konsekvensutvärderingen) och för att stimulera dem att påbörja processen deltog fyra delegater från de fem pilotskolorna (en från Kroatien, en från Grekland, en från Sverige och två från Storbritannien) i en tvådagars workshop i Zadar (Kroatien) i april 2017,

European Learning Community for Peace Lab. Samtliga projektpartner skickade en instruktör/tränare för att förbereda workshopen dagarna innan skolans delegater anlände. Dessa instruktörer/tränare blev bland annat introducerade till aktionsforskningsprocessen under en workshop ledd av Klara Bilic Mestric, aktionsforskare från Universitetet i Zagreb, Kroatien. Instruktören/tränare var också ansvarig för att leda workshopen med delegaterna från skolorna och delade med sig av sin nyvunna kunskap om aktionsforskning till dem.

Processen att implementera och leda aktionsforskningen i den svenska pilotskolan diskuterades mellan projektpartneren och skolans fyra delegater. Samtliga fyra delegater kände att de inte hade tillräckliga kunskaper och färdigheter, och att de inte heller var tillräckligt insatta i processen att leda en aktionsforskning. De tenderade att betrakta processen som om den tillhörde projektpartneren. Det beslutades att två av projektpartnerns medlemmar skulle leda aktionsforskningsprocessen. I början av hösten 2017 fick de access till online föreläsningar av Karin Rönnerman, professor i pedagogik vid institutionen (både på svenska och på engelska). Dessutom läste de flera texter av Karin Rönnerman, Anette Olin, Åsa Hirsch och andra experter på aktionsforskning för att lära sig och utveckla sin förståelse för den nordiska aktionsforskningsstrategin som tillämpas vid Göteborgs universitet. De deltog också i en internationell endagarskonferens om aktionsforskning (augusti 2017) med Stephen Kemmis som en av presentatörerna, följt av en seminarieserie om aktionsforskning vid universitetet som ägde rum under hösten 2017. Seminarierna var speciellt utformade för institutionens medarbetare för att lära sig hur man bedriver aktionsforskning. Projektpartneren blev med andra ord utbildad i aktionsforskning genom de utbildningsaktiviteter som erbjöds av institutionen. De blev förberedda på att studera sina egna praktiker; det vill säga aktionsforskningsprocessen de var ansvariga för att leda (projektpartnerns aktionsforskningsaktiviteter). Genom att de inte var anställda på pilotskolan kunde de bara indirekt studera skolans praktiker. Enligt principerna för aktionsforskning studerar deltagarna sina egna praktiker, och därmed var personalen på pilotskolan de som kunde påverka och studera skolans dagliga praktiker. Det beslutades att projektpartneren skulle leda processen genom att vägleda skolans delegater i att genomföra aktionsforskningsaktiviteter med sina kollegor. Projektpartneren fick ansvaret att samla in information/data om hur det gick med pilotskolans aktioner. Det är intressant att nämna att i slutet av samarbetet mellan projektpartner och pilotskola konstaterades det att rektorn hade samlat in information om några av aktionerna (som beskrivs nedan).

Projektpartnererna vägledde skolan genom följande fem faser: 1. reflektioner med a) reflektera över och identifiera utmaningar/ områden för förändring, b) prioritera de identifierade områdena för förändring, och c.) varför deltagare uppfattar detta som problematiskt? (I behov av förändring?), 2. handlingsplan (identifiera möjliga aktioner), 3. agera (genomförande av aktioner), 4. observera och samla in data för att utvärdera aktioner och 5. att reflektera igen (med analyser av data och slutsatser, förbereda en ny aktionsforskningscykel).

4.4 Aktionsforskningsprocessen

4.4.1. Reflektioner

I följande avsnitt reflekterar vi framför allt över processen som projektpartneren ledde, även om vi är medvetna om att vi genomförde aktiviteter med skolan och samlade in information från dem. I slutet kommer vi att reflektera över processen som involverar aktörerna på skolan.

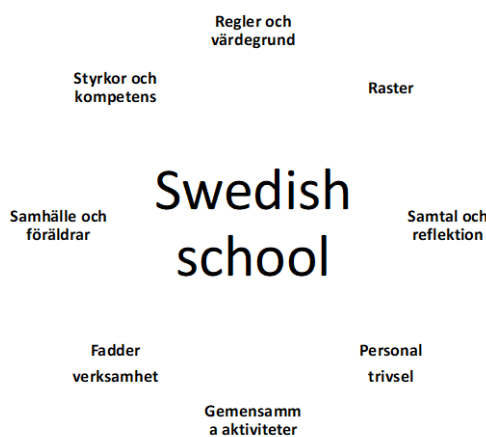
Kartläggning är ett viktigt verktyg som ofta används för att identifiera områden som behöver förändras. Pilotskolan fick uppdraget att identifiera vilka områden, problem eller utmaningar som inte fungerade, var problematiska eller betraktades som i behov av förbättringar och

förändringar. Tilldelningen av uppdraget till skolan baserades på ett centralt aktionsforskningsantagande om att läraren själv har kunskap om och erfarenhet av sin egen praktik och därmed är den person som är best lämpad att ta reda på vad som är i behov av förändring eller förbättring. De fyra delegaterna från den svenska pilotskolan startade denna identifieringsprocess under utbildningen i Zadar (april 2017) och fortsatte processen när de kom hem igen (våren och hösten 2017). Projektpartnern organiserade ett uppföljningsmöte efter Zadar med skolans delegater i syfte att diskutera deras idéer och fortsatta med vidare åtgärder (14 juni 2017). Delegaterna berättade att de hade kommit fram till och beslutat vad hela skolan behövde arbeta med. Deras "vetskap" utmanade grundprinciperna för aktionsforskning och idén om samskapande, som bygger på demokratiska former för gemensamt lärande, att lyssna på alla röster inom (och kanske utanför) skolan som behöver lyssnas på, men också deltagande dialog. Under mötet ställde projektpartnern flera frågor angående deltagande och medbestämmande, samskapande och gemensam utformning och fortsatte genom att involvera resten av personalen på skolan.

4.4.1.1 Reflektera över del 1: Identifiera utmaningar/områden för förändring

Skolans delegater meddelade att ett personalmöte skulle organiseras före början av nästkommande läsåret, i augusti 2017, för att informera personalen under ett tvådagars personalmöte på ett konferenscenter (endast med personal från pilotskolan och inte med medlemmar från projektpartnern eftersom detta kunde störa processen med att sammanföra deltagarna). Aktiviteter och idéer från workshopen i Zadar diskuterades, och under de två dagarna hade personalen tid att diskutera utmaningar/förbättringsområden. Åtta utmaningar identifierades av skolans personal.

Åtta utvecklingsområden

De identifierade utmaningar (samanfattning av personalsmöte)

1. Utmaningar/ utvecklingsområde	Vilka utmaningar kan ni identifiera som ni vill jobba med i relation till att bygga en "Learning Community for Peace" Identifiera utvecklings- och/eller förbättringsområden	1. Regler och värdegrund Ett behov av att ha mer samstämmig förståelse för värdegrund och mer lika förhållningssätt när vi tillämpar regler. 2. Raster Behov av färre konflikter, bättre struktur och bra verksamhet. 3. Samtal och reflektion Reflektera och förstå tillsammans särskilt efter "brandkårsuttryckningar" mellan lärare och emellan elever. 4. Personaltrivsel Att ha det roligt och lära känna varandra bättre. 5. Gemensamma aktiviteter Skapa gemenskap mellan eleverna och en vi-känsla på hela skolan. 6. Fadderverksamhet Behov av ett tryggt klimat bland eleverna. 7. Samhälle och föräldrar Behov av bättre föräldrasamverkan. 8. Styrkor och kompetens Att bli sedd, utveckla expertområden och kunna använda varandras expertis.
-------------------------------------	---	---

4.4.1.2 Reflektera över del 2: Prioritera utmaningar/förbättringsområden

För att gå vidare och för att följa upp processen anordnades möten mellan projektpartnern och pilotskolans delegater. Den 11 oktober 2017 hölls ett uppföljningsmöte för delegaterna för att återrapportera från tvådagarsmötet med personalen i augusti, samla in identifierade utmaningar och diskutera planerna för hösten. Under mötet beslutades att Kajsa Svensson, från projektpartnern, skulle organisera och leda en workshop för all skolpersonal för prioritering av de åtta utmaningarna (25 oktober 2016).

En deltagande workshop för en öppen demokratisk prioriteringsprocess för all skolpersonal (ledd av Kajsa Svensson)

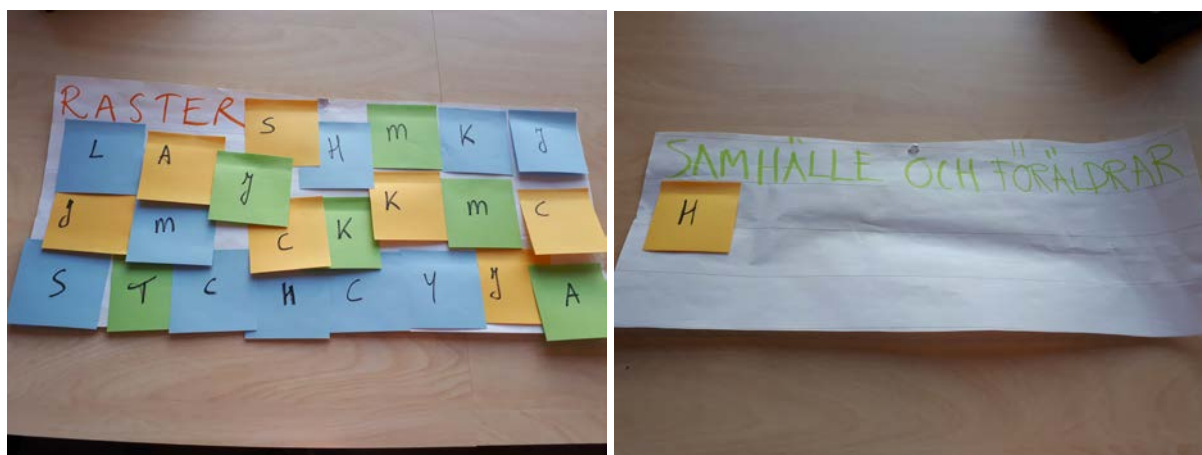
Syfte: Denna workshop syftar till att: a) förstärka förståelsen för alla kollegors intressen, b) understryka vikten av betydelsen av allas röster, och c) ta reda på var de flesta av de anställda vill börja arbeta med.

Central fråga: Vilka är de utmaningar/förbättringsområden som är viktigast för skolan att börja arbeta med just nu?

Obs: Det beslutades inte i förväg hur många områden som skulle prioriteras.

Beskrivning av aktiviteten: Varje anställd fick två post-it-lappar på vilka de skrev sitt förnamn. Varje arbetslag använde varsin färg, det vill säga F-3 arbetslag, 4-6 arbetslag och arbetslag för lärare som arbetar på fritidshemmet. En viktig aspekt var att processen inte var anonym. En av medarbetarna frågade varför? Kanske var de mer vana vid anonymitet. Eftersom detta var ett mycket viktigt steg för att kartlägga och förstå val och ta reda på både majoritets- och minoritetsintressen var icke-anonymitet väsentligt. Alla åtta områden som identifierats av personalen (under den två dagar långa konferensen i augusti) presenterades, förklarades kort och var skrivna på stora pappersark som placerades på väggen.

Personalen kunde sätta sina två post-it-lappar på ett och samma pappersark eller på två olika. Instruktioner de fick var: sätt ditt namn på det pappersarket som representera det området du anser är mest angelägen att börja arbeta med just nu, Att ha två post-it-lappar betyder att du inte behöver tänka "ska jag sätta mitt namn på det eller det arket". Det fanns flera alternativ kunde välja på. Ingen visste i förväg hur resultatet skulle se ut.

Följande två område fick prioritering ett och två.

1. **Regler och värdegrund**
2. **Raster**

Efter denna deltagande workshop, ledde Kajsa personalen in i små samtalsgrupper (World café format). De mindre gruppsamtalen syftade till att starta och fundera hur det kom sig att båda områdena var viktiga.

4.4.1.3 Reflektera över del 3: Varför är de olika förbättringsområdena viktiga? Dags att fördjupa förståelsen.

Två aktiviteter organiserades av projektpartnern i syfte att pilotskolans personal och projektpartnerens medlemmar skulle få ökad förståelse om varför dessa två områden behövde förbättras.

1. Guidade samtal i små grupper och utbyten mellan personalen (en variant av metoden World café eller Dialogcafé)
- 2.Handledningssessioner med varje arbetslag, F-3, 4-6 och fritidshemspersonal

Information från de tre handledningssessionerna, leddes av en medlem från projektpartnern och där även rektorn deltog

- 1) Samling med F-3-lärarna och rektor (9 januari 2018)

2) Samling med lärarna med ansvar för fritidshemmets lärare och rektor (10 januari 2018)

3) Samling med 4-6 lärare och rektor (10 januari 2018)

Under mötena med de tre arbetslagen kom olika röster upp. Lärarna på fritidshemmet sa att de regelbundet kände sig uteslutna från diskussionerna när deras kompetenser inte användes på bästa sätt. De sa också att de tidigare varit ansvariga för inomhusaktiviteter, vilket fungerade mycket bra. De föreslog olika sätt som de kunde ändra rasternas tidsplan på.

Arbetslaget för lärare i klass F-3 talade mest om konflikter mellan elever. Några av eleverna tog med sig konflikter som uppstod i deras familjer och/eller under raster in i klassrummet. Det påverkade undervisningen, eftersom det kunde ta mycket tid att lösa konflikten innan lektionen kunde börja. Projektpartnern noterade att det från diskussionerna verkade vara tydligt att både elever och lärare inte riktigt visste hur de skulle hantera de många konflikterna.

Arbetslaget för lärare i klass 4-6 diskuterade hur kunskap om regler varierade bland personalen. Nyanställda lärare kände inte till några speciella gamla regler. Teamet lyfte också fram problem med klass 6 och deras önskan att stanna inomhus istället för att tvingas gå ut under sina raster. Lärarna hade olika åsikter om detta och även om betydelsen av "alla elever är alla lärares ansvar". Diskussionen handlade mest om bristen på att stödja varandra och de enades om några förändringar som behövdes.

Reflektion efter handledningssessionerna

Flera av lärarna nämnde i efterhand att de inte hade känt sig tillräckligt förberedda för handledningen. Informationen hade publicerats på skolans intranät för personalen att läsa. Till exempel sa en av lärarna att de hade förberett en dagordning för möte utan att vara medveten om att medlemmar från projektpartnern skulle komma. Missförstånd? Projektpartnern hade beslutat att inte skicka ut material för läsning i förväg, främst av oro för att kräva för mycket av lärarna. Kanske var detta ett fel beslut, och att skicka material för läsning kunde ha bidragit till förberedelserna för handledningstillfällena. En annan deltagare noterade att "vi främst pratade om problem" och "det lät nästan att vi bara har problem på den här skolan och det är inte fallet". Dessa kommentarer tog upp frågan: Är det svårt eller finns det motstånd mot att prata om vad som inte fungerar bra? Vad händer om vi gör det?

Information från skolpersonal som samlats in under workshopen och vid handledning

2. Värderingar	Varför är det viktigt för mig, mina kollegor, elever och deras föräldrar? Hur kan det förbättra vårt och skolans arbete?	Det är viktigt att jobba med regler och värdegrund för att: <ul style="list-style-type: none"> • Vi lever i ett individcentrerat samhälle • Det finns en stor omsättning av personal/nya anställda som inte vet eller inte fått diskutera regler • Det är viktigt med en samsyn kring regler • Leder till återkommande konflikter/missförstånd • Finns andra regler hemma, att de ej har lärt sig vilka regler som barnen behöver för att klara sig i samhället • Viktigt med tydlighet hela dagen 6-18.30 • Vi tror att elever känner till regler men
-------------------	--	--

		<p>inte följer dem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det förekommer en del respektlöst språk • Finns olika värderingar i skolan och hemma • Det fungerar inte idag – finns många konflikter • Vi vill förbättra klimatet för elever – mellan lärare och elever • Skolan har tappat fokus på värdegrundsarbete. Nu sätts fokus på kunskapskraven <p>Det är viktigt att jobba med raster för att</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det är en viktig del av barnens vardag • Det har skett många konflikter på rasterna • Finns inga tydliga konsekvenser. Vuxna ej enade • Rastvaktsystem: vore bra med att systematisera det • Vi har för få vuxna ute på rasterna/ personalbrist. På rasterna händer mycket som vi måste se. • Vi har en del uttråkade äldre elever/ ledsna, oroliga barn/ otrygga/arga barn • Oro på raster skapa oro i klassrummet och på fritid. Konflikter som ej är lösta under rasten fortsätter under dagen. • Kan vi lösa något på rasten så vinner vi mycket • Skolan saknar en hållbar skolgård - det finns områden som behöver ses över på gården • Skolgården är stor och delas av skolbyggnaden- svårt att ha uppsikt för rastvakt. • Barn har behov av att synas • Skolan får ibland ta över föräldrarnas ansvar • Skolan saknar aktiviteter/elever vet ej vad de ska göra/ många barn som inte klarar av fri lek/utelämnade till sig själva • Finns en del maktlekar under rasterna • Nästan varje rast uppstår slagsmål/ våldsamheter • Elever har svårt att vara ute utan vuxna
--	--	--

4.4.1.4 Information från 'impact evaluation'

I projektansökan för LCP planerades att resultatet från den grundläggande datainsamling (den första) av projektens 'impact evaluation' skulle tjäna som input för att välja förbättringsområden för pilotskolan. Vi fick möjlighet att planera in aktiviteterna för

datainsamlingen med både personal och elever i november och december 2017. Utvärderingen bestod av två aktiviteter: en kort enkät för elever och personal och en 'visual voice' aktivitet för elever och personal. Skolan bad om vägledning när det gällde personalens datainsamling (enkät och visual voice) samt skriftlig instruktion för insamling av data från barnen (enkät och visual voice med barn i deras respektive klasser). Detta tillhandahölls.

Inte förrän januari 2018 kunde utvärderaren från Universitetet i Cambridge besöka skolan för att intervjua personal och lyssna på de 'visuel voice' presentationerna från barnen.

Utvärderarens besök betraktades som en mycket positiv upplevelse, särskilt från elevernas sida. De uppskattade att prata engelska med utvärderaren, visade att de kände igen honom på rasterna och vid lunchen (många vinkade). Efter hemkomsten bearbetade utvärderaren data och skrev en rapport. Detta var långt efter att skolan hade beslutat vilket område de ville arbeta med.

4.4.1.5 En extra aktivitet

Två kroatiska lärare och en medarbetare från Center for Peace, Nonviolence and Human Rights Osijek besökte skolan (1 december 2017). Besöket uppskattades av lärarna, eleverna och rektorn.

En intensiv LCP-vecka 15-18 januari 2018

1. En kväll anordnad av projektpartnern med all skolpersonal och Bernard LeRoux (15 januari 2018). Målet med mötet var att höra varandras röster, träffas som grupp, få lite extra inspiration till att tänka på regler, värderingar och konflikter och att vara redo att fatta beslut om vilka aktioner som ska genomföras.

2. 16-19 januari: Utvärderaren besöker skolan i syfte att delta i elevernas visual voice presentationerna och samla in data genom att intervjua personal från skolan och projektpartnern.

4.4.2 Aktionsplan

Baserat på informationen och idéerna som samlats in från all personal under hösten 2017 och den intensiva LCP-veckan i januari 2018, hölls uppföljningsmöten med projektpartnern och pilotskolans delegater (6 februari och 9 maj 2018). Mötena fokuserade på att diskutera och utarbeta möjliga aktioner och reflektera över möjligheterna att genomföra vissa aktioner. I denna process var bara projektpartnern och skoldelegaterna involverade. Projektpartnerens medlemmar sammanfattade diskussionerna om forskningsfrågor och mål, enligt följande.

Forskningsfrågan och syftet

3. Forskningsfrågan	Vad kan vi göra med den utmaning vi står inför beträffande rasterna?	<ul style="list-style-type: none"> 1. Vi kan planera organiserade rastaktiviteter 2. Vi kan se över rastvaktsystem 3. Vi kan köpa ett antal nya uteleksaker 4. Vi kan undersöka vad som orsakar svårigheterna
4. Syftet	Vad vill vi uppnå?	<ul style="list-style-type: none"> Att skapa gemenskap bland personalen Att minska antal uttråkade elever och öka antal elever som trivs och tycker det är roligt Att minska antal konflikter på rasterna samt de som tas med in Att öka insikt i vår verksamhet

4.4.3 Aktioner

Under vårterminen identifierades och utvecklades flera aktioner som skulle kunna förändra och förbättra skolans praktiker.

Obs: Vi märkte att skolan ofta indikerade att det inte fanns tillräckligt med tid och att de inte kunde prioritera projektet. Men när vi pratade med dem, reflekterade och fick feedback, märkte vi att de gjorde mycket som inte alltid rapporterades.

Aktion 1: Personalens schema för uteraster

På pilotskolan var man överens om den viktiga principen att minst en i personalen (helst fler) skulle vara utomhus på elevernas raster. Schemat för uterasterna fungerade inte bra. Den första aktionen efter alla möten och diskussioner var att se över schemat för de vuxna som skulle övervaka aktiviteterna under uterasterna, vilket gjordes av rektorn. En första iakttagelse var att det var en missuppfattning att en del personal inte planerade in sig på uterasterna. Samtliga satte upp sig på det överenskomna antalet sessioner för "övervakning utomhus". Men tabellen som användes hade alltför många luckor relaterat till antalet anställda vid skolan. Rektorn insåg vikten av att informera personalen under ett personalmöte så att var och en uppfyllde sina rastvaktsuppgifter och att ett helt annat schema behövdes. Ett nytt schema behövde tas fram med färre luckor och implementeras för det nya läsåret 2018/2019. Samtliga lärare ska vara involverade och ansvariga för elevernas raster både inomhus och utomhus.

Aktion 2 Återaktivera aktiviteter vid inneraster för de äldre eleverna

Diskussioner fördes också om att det skulle vara möjligt under våren 2018 att återuppta raster inomhus för de äldre eleverna. Detta var något som skolan tidigare hade haft men som helt enkelt hade upphört. En av lärarna på fritidshemmet ombads att leda aktiviteterna vid innerasterna för elever i årskurs fem och sex två gånger i veckan. Rektorn gav respons på aktionen, som till exempel: "*Aktiviteter vid inneraster för de äldre eleverna organiserades två dagar i veckan. När pedagogen vid ett av tillfällena blev sjuk, kom eleverna till mig för att säga att aktiviteten inte kunde ställas in på det sättet och frågade rektorn om hon kunde vara där istället.*" Vi tolkade detta som ett uttryck för hur viktigt detta var för eleverna.

Aktion 3 Adressera aktiviteter för elever under rasterna

- a. Ändra rastvaktsschemat för att möjliggöra gemensamma aktiviteter
- b. Fler och olika material för skolgården
- c. Organiserade raster Inomhus för 5-orna och 6-orna
- d. Föräldrar som städar och målar skolgården

a) I början av det nya läsåret 2018/2019 utvecklades idéer för att ändra schemat för förmiddagsrasterna för alla elever. Fram tills dess hade klasserna schemalagts att gå ut i omgångar. Det vill säga, först en eller två klasser under 20 minuter, följt av nästa under 20 minuter och så vidare. Detta innebar att under förmiddagsrasterna behövde de vuxna schemaläggas under tre 20 minutersperioder utomhus. Skolan övervägde om det var möjligt att ändra indelningen av förmiddagsrasterna till en rast för alla. Följaktligen behövde färre personal schemaläggas att vara utomhus under förmiddagsrasterna, gemensamma aktiviteter kunde organiseras av en vuxen eller en grupp elever, äldre och yngre elever kunde leka tillsammans. Under lunchrasten är eleverna utomhus i mindre grupper. En grupp äter; en annan grupp är ute.

b) Dessutom köptes nytt material för utomhuslek som spreds ut på olika platser runt skolgården så att eleverna hade fler valmöjligheter för vad de kunde leka med.

c) Föräldraföreningen tog ansvaret för att fräscha upp skolgården genom att måla spel på marken (t.ex. King rutor) och se till materialen.

d) Inomhusaktiviteter för eleverna i klass fem och sex på vissa vardagar fortsatte.

Aktion 4 Personalmöte på kvällen med all personal och rektor där tre grundläggande värdeord diskuterades.

Värdeorden "hänsyn, ansvar och gemenskap" diskuterades under ett personalmöte på kvällen (pilotskoleaktivitet). Dessa tre ord visas nu över hela skolan.

Aktion 5 Minska antalet elever i korridorerna innan skoldagen börjar

Istället för att barn går in i skolbyggnaden när de anländer till skolan, välkomnas de (och deras föräldrar) av personalen och ibland rektor på skolgården. Klockan för att "gå in" ringer fem minuter innan skolan börjar, vilket gör att eleverna inte kan hänga i korridorer etc.

Möjliga och planerade aktioner

6. Aktioner	Vad kan vi göra för att nå våra mål	
	6.1 Ska vi läsa något?	
	6.2 Vilka aktioner planeras med kollegor?	<ul style="list-style-type: none"> • Två-dagar på konferensgård med all personal (för att undersöka skolans olika utmaningar och att diskutera värdegrundsfrågor) (reflektion och samtal) • Öppen demokratisk prioriteringsworkshop med Kajsa Svensson (reflektion och samtal) •Handledningstillfällen med varje arbetsgrupp (F-3/4-6/fritids) (fördjupning) samt rektor (reflektion och samtal) • Kväll med Bernard le Roux (reflektion och samtal) • Rektor såg över rastvaktschema och upptäckte att varje anställd fyller in sin rastvakttid – alla (inga undantag) gör sitt – ekvationen går helt enkelt inte ihop/ finns fler schemaluckor än att det finns personal • Kvällsmöte där tre värdegrundsord togs upp av rektorn för att diskuteras <p><i>Aktioner planerat för läsåret 2018/2019</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ändring i rastvaktschema. • Gemensam förmiddagsrast för alla elever • Utveckling av uppstyrda aktiviteter på förmiddagsrasten, styrd av lärare eller äldre elever • Rektor och några lärare är ute på skolgården när elever kommer till skolan • Att ringa in elever 5 minuter före lektioner startar. Mindre spring i korridorer. • Utvärdering av det nya rastvaktsystemet (Oktober 2018). <p>Styrgrupp bestående av tre lärare samt rektor har träffats var 4:e till 6:e vecka med teamet från Göteborgs universitet för att samtala om skolans behov och var de</p>

		<p>befinner sig i processen.</p> <p>Styrgruppen var 3 dagar i Zadar för att få inspiration och knyta kontakter med andra skolor i Europa. De fick fundera över projektets problemställning i relation till egen kontext.</p> <p>Skolbesök av två lärare från pilotskolan i Kroatien</p> <p>En lärare och rektorn deltar vid skolbesök av pilotskolor i UK och konferensen Conflict Matters i London</p> <p>Gemensam aktivitet: Visual Voice och fylla i enkäten som en del av utvärderingsprocessen som gav information om nuläget/kartläggning samt tid för reflektion</p>
	6.3 Vilka aktiviteter planeras med elever?	<ul style="list-style-type: none"> • Inne-rast för årsgrupp 5 och 6 med avsatt lärare från fritidshemmet • Inköp av ute-rast material • Deltagande i Visual Voice (del av utvärdering) elever fick ta del av varandras bilder och berättelser • Ändring i rast-schema: alla elever ska ha en 20 minuters gemensam förmiddagsrast (fler att leka med och lättare för lärarnas rastvaktsystem). • Att utveckla gemensamma aktiviteter för förmiddags-rasten. • Inköp av GaGa-rink
	6.4 Vilka aktioner planeras med vårdnadshavare?	<ul style="list-style-type: none"> • Föräldraförening: fräscha upp gården <p>Planerat för läsåret 2018/19</p> <p>Annorlunda uppstart i augusti med föräldrar och elever.</p> <p>En rundvandring med olika stationer</p> <p>Syfte: visa vad vi är bra på, att göra föräldramöte intressant/stimulerande och skapa fler kontaktytan</p>
	6.5 Vilka aktioner planeras med det lokala samhället?	

GaGa-Rink

4.4.4 Observera och samlar in data

Under skolåret samlade projektpartnern in information från aktiviteter som genomfördes för att reflektera över och planera aktioner. Aktiviteterna tillsammans med det skriftliga materialet från aktiviteterna bidrog till reflektion och dialog mellan de involverade (projektpartnern, delegater från skolan och all personal). Vissa aktionsforskningsaktiviteter initierades av projektpartnern, andra initierades av pilotskolan.

Aktionsforskningsaktiviteter initierades av projektpartnern - vi samlade in:

- Anteckningar från uppföljningsmöten mellan projektpartner och pilotskolans personal
- Anteckningar från projektpartnermöten
- Process och resultat av den deltagande öppna demokratiska prioriteringsprocessen
- Resultat i form av stora ark från små gruppdiskussioner (World Café)
- Sammanfattningar från handledningarna
- Grundläggande datainsamling från 'impact evaluation'

Uppgifter som projektpartnern samlade in för att förstå de genomförda aktionerna och deras utfall - vi samlade in:

- Information från feedbacksessionen (december 2018) mellan projektpartner, rektor och lärare (båda personal) från skolan
- Slutliga data från 'impact evaluation'
- Feedback från spridningsseminariet på skolan där projektpartnern sammanfattade projektet och resultaten från 'impact evaluation' presenterades av utvärderare från Cambridge. Under diskussionen svarade personalen på de presenterade resultaten och uttryckte sina egna erfarenheter av förändring

Aktionsforskningsaktiviteter initierade av pilotskolan - vi samlade in:

- Rapporter från den tvådagarskonferensen med skolpersonal
- Utvärdering av det nya rastsystemet
- Utvärdering och uppdatering av förra årets plan för att motverka kränkande behandling (finns i skolans formella dokumentation)

Projektpartnern

Resultat från återkopplingssessionen med rektor och lärare

Den 5 december 2018 träffade Kajsa Svensson, Ann-Katrin Swärd och Ilse Hakvoort (projektpartnern) två delegater från skolan, rektorn och en lärare. Två lärare, som representerade skolan året innan, hade lämnat skolan för att gå vidare i sina lärarkarriärer. Syftet med mötet var tvåfaldigt: (1) att förbereda för spridningsaktiviteter för våren 2019 och (2) en spontan återkopplings-session om vad pilotskolan hade åstadkommit.

Under denna återkopplings-session skrev vi ner alla uttalande från rektor och lärare på tavlan

Notiser från tavlan vi skrev på (uttalande och reflektioner från båda)

§ Större lugn i korridorer

§ Lugnare uppstart av skoldagen sedan november

(muntlig kommentar: vi bestämde att ringa in 07:55, det vill säga 5 minuter innan lektioner

- startar. Elever får inte gå in i skolan innan. Ofta är rektorn och några lärare ute för att hälsa eleverna välkomna)
- § Färre konflikter barnen sinsemellan trots att många elever är ute samtidigt
 - § Lärare upplever att de kan visa på fler ställen att leka på
 - § Yngre elever ej rädda för äldre elever
 - § Ökad samvaro barnen emellan
 - § Förmiddagsraster för alla elever på samma gång, vilket skapade möjligheter för organiserade aktiviteter
 - § Årskurs 5 och 6 har fortsatt med innerast 2 dagar i veckan
 - § Vårdnadshavare anger att de har hört att det är lugnare på raster
 - § Enligt elevrådets utvärdering har inte alla elever tillgång till gungorna, det finns för få gungor
 - § Klasslärare arbetar med värdegrund bland annat med de tre värdeorden - Hänsyn, Ansvar och Gemenskap
 - § GaGa-rink – ett schema skulle behövas för många vill leka i GagGarinken. Kanske det behövs en GaGa-rink till.
 - § Personal upplever mer gemenskap i personalgruppen
 - § Mer samverkan mellan arbetslag
 - § För våren 2019 är temavecka *Gemenskap* planerad
 - § Kvällsaktivitet för all personal som hade standing av skolan som sitt focus: efteråt dykades det fram ett mycket uppskattat pizza buffé
 - § Föräldrarföreningen har några eldsjälur
 - § Det finns fler bollur, Kingrutur, andra bollekar finns nu
 - § Fortfarande avsaknad av gemensam planeringstid
 - § Ändring av rastschemat har utvärderat av personal

Sammanfattning av resultaten

Återkopplings-sessionen visade att flera av de aktioner som var planerade att genomföras i början av skolåret 2018/2019 (och därmed efter att projektpartnern hade slutfört sin intervention) faktiskt genomfördes - till exempel förmiddagsraster då alla elever är ute på samma gång, inköp av nytt material till skolgården, ett nytt schema för lärarna på uterasterna och att fortsätta med klassrumsaktiviteter med eleverna rörande grundläggande värderingar samt aktiviteter på innerasterna för de äldre eleverna.

Rektorn och läraren blev förvånade när de tittade på alla anteckningar på tavlan och insåg hur mycket de hade åstadkommit på skolan. De var påtagligt överväldigade. Detta gjorde att vi kom fram till att det inte finns mycket tid under skoltimmarna att ta ett steg tillbaka och reflektera. Detta var helt klart projektpartnerens roll.

Pilotskolan

Pilotskolans utvärdering om förändringar i schemat för förmiddagsrasterna

Förändringen av schemat för förmiddagsrasterna implementerades i början av skolåret 2018/2019 och utvärderades av personalen i oktober 2018. Personalutvärderingen leddes av rektorn (på eget initiativ för att samla in data) som informerade projektpartnern om resultatet. 17 positiva och 10 kritiska svar gavs. På den positiva sidan nämndes att märkbart fler personal/vuxna befann sig utomhus, spridda över skolgårdens allt delar, eleverna fick inte alltid göra som de ville eftersom kollektiva aktiviteter organiserades, äldre och yngre elever blandades och därmed fanns det många fler valmöjligheter om vem man skulle leka med och mindre konflikter, även om det fanns flera elever utomhus. De som var kritiska sa att det blev mer kö till utrustning, de yngre eleverna vågade inte alltid delta i vissa aktiviteter som till exempel fotboll, flera konflikter observerades eftersom det fanns flera elever på skolgården, och speciellt att inte elever i årskurs 1 kunde dra nytta av detta. Samtliga som deltog i

utvärderingen antydde att förmiddagsrasten kunde förbättras ännu mer. Rektorn tillade: "Föräldrar till en elev som brukade gå i vår skola frågade om deras barn kunde börja igen eftersom de hört att stämningen särskilt under rasterna hade förbättrats så mycket."

Utvärdering av föregående års plan (offentlig information på internet)

Skolan utvärderade förra årets plan med elever genom intervjuer och undersökning kring deras tre nyckelord, samt formella och informella samtal med eleverna och samtal inom personalgruppen. Observation var en annan metod för att samla in data om hur planen fungerat. Utvärderingen fokuserade på gemensamma aktiviteter. Det noterades att den gula väst som personalen bar utomhus ökade säkerheten utomhus. Arbetet med nyckelorden fick eleverna att reflektera mer över sig själva. De flesta eleverna känner till nyckelorden men några elever sa att de kunde känna sig otrygga på vissa ställen, särskilt när äldre elever befann sig i korridoren. En annan fråga som var uppenbar i utvärderingen var att lärarna måste fortsätta arbeta med nyckelorden. För att få mer kunskap och färdigheter i att hantera elever i behov av särskilt stöd, kommer personalen att utbildas i kompetens om barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Dessutom behövs fler vuxna under rasterna för att täcka in de olika delarna av skolgården. I utvärderingsdelen av planen noterades att skolan köpte nya leksaker och en GaGa-rink för att tillhandahålla mer strukturerade aktiviteter.

Detta arbetssätt för tankarna till aktionsforskning. Det finns en utgångspunkt och kunskap om vad som behöver utvecklas. Efter det är det dags att planera och implementera stegen. När insatserna har avslutats måste resultaten följas upp igen. De olika delarna länkas samman och var och en kräver en analys. Denna systematiska process innebär att man ser helheten, och att varje del är beroende av helheten och påverkar de andra delarna.

4.5 Slutsats – tillbakablick på vårt samarbete med pilotskolan

Samarbetet mellan projektpartnern och pilotskolan kan delas in i olika perioder: en förberedande period, en intensiv period och en efterföljande period.

Under den förberedande perioden (februari-juni 2017) arbetade projektpartnern och skolans delegater tillsammans för att förbereda den mer intensiva samarbetsperioden. Förberedelserna bestod i att först "lära känna varandra", början på en kontextanalys, informationsutbyte, LCP-labbet för delegaterna från samtliga fem skolor och ett möte för att diskutera hur man inledde arbetet på skolan med all skolpersonal efter sommarlovet.

Under ett läsår (slutet av augusti 2017-juni 2018) arbetade projektpartnern och pilotskolan intensivt med olika aktiviteter relaterade till aktionsforskningscykeln. Under de första sex månaderna fokuserades det främst på att identifiera de frågor skolan ville arbeta med och förbättra. Universitetsteamet användes för att arbeta med reflektion, bromsa processer för att möjliggöra bättre förståelse och inkludera så många röster som möjligt; pilotskolan användes för att arbeta med aktioner och gå vidare, ibland på grundval av beslut av en mindre grupp människor.

Två väldigt olika kulturer, en skolkultur och en akademisk kultur, med olika tempo och sätt att arbeta, möttes och kolliderade ibland. I dessa kollisioner blev frågan om samskapande tydligare än någonsin. Vem bestämde tempot? Vem ska involveras? Fanns det en medelväg? Medan projektpartnerens röst ljöd högre i förhållande till tid för eftertanke och involverande av all personal på skolan, lyssnades det till pilotskolans röst när det gäller att definiera gemenskap. Skolan föredrog att fokusera på aktörerna på skolan först, innan skolan räckte ut till andra bortom skolan. Vägen framåt verkade öppna sig när alla var redo att ta ett nästa steg.

Efter sex månader var både projektpartnern och pilotskolan redo för implementering av vissa aktioner. Skolans frustration över processens långsamhet var märkbar. De längtade efter aktioner och att få uppleva förbättringar och ville hoppa över fasen med att diskutera saker som inte gick så bra. Från januari till juni kunde ett fåtal aktioner genomföras men inte många, eftersom det fanns andra viktiga, icke-LCP-projektfrågor som krävde skolans uppmärksamhet. Flera föreslagna aktioner krävde en större omorganisering och tvingades vänta på att det nya skolåret skulle börja. När projektpartnern avslutade sin direkta involvering (juni 2018) utarbetades en aktionsplan och skolan hade påbörjat sina aktioner.

Efterföljande perioden för vårt samarbete pågick från september 2018 till april 2019. Under denna period arbetade skolan självständigt med implementering av fler aktioner; utvärderarna från Universitetet i Cambridge samlade in sina slutliga data för 'impact evaluation'; projektpartnern samlade in information om processen genom en återkopplings-session och flera spridningsaktiviteter förbereddes och genomfördes. En tillbakablick visar att denna efterföljande period var en mycket viktig period i projektet. Det var under denna period som förändringar och förbättringar uppdagades. Vi ändrade vårt sätt att tänka från att undra "vad LCP-projektet till slut hade lett fram till och vad det lärde oss" till att uppleva verkliga förändringar och få reda på hur mycket vi hade lärt oss – från medskapande av ett projekt och ha jämlika dialoger till att lära oss att utföra aktionsforskning; från att fördjupa vår förståelse för skolans kultur till den tid det tar att implementera förändringar.

Vikten av post-perioden

Under den efterföljande perioden kunde skolan självständigt implementera föreslagna aktioner som formulerats i aktionsplanen. De beprövade och förmodade förbättringarna som personalen på pilotskolan utfört bekräftades av resultaten av 'impact evaluation'. Personalen hade till exempel märkt färre eskalerande konflikter utomhus och i korridorerna. Resultaten av konsekvensutvärderingen bekräftade detta antagande genom att peka på en förbättring av skolklimatet och en ökning av antalet elever och vuxna som sa att de kände att de blev mer lyssnade på.

Medan pilotskolan, i september-oktober 2018, var skeptisk till vad den hade åstadkommit, uppvisade de i april 2019 en annan bild vid spridningsseminariet som hölls på universitetet i Göteborg. De positiva förändringarna i skolan hade blivit märkbara och under den efterföljande perioden fick skolan tid att reflektera över processen. Både rektorn och läraren nämnde efter deras presentation hur kul det var att få prata om sina erfarenheter och att de först nu hade förstått allt som skolan åstadkommit.